



Kuka jussipaitaa käytti ennen? Miksi se puetaan päälle nykyään? Tiia Koivuaho, Onni Venäläinen ja Tytti Kuusinen ovat tehneet dokumentin jussipaidasta.

## Pohjalainen voima esiin

### Filmiä ja valoa -festivaali luottaa tänä vuonna vahvoihin paikallisiin aiheisiin ja ihmisiin

ANNE PUUMALA

SEINÄJOKI Ylistaron Filmiä ja valoa -festivaalin ensi-iltadokumentit nostavat esiin vahvat paikalliset aiheet: jussipaidan, maaseudun yrittäjyyden ja maailmankuulun eteläpohjalaisen urkutaiteilijan traagisesti päättyneen elämän.

Pohjanmaan univormussa kysytään, miten jussipaita syntyi ja mikä on perinteisen kuosin merkitys nykyään. Ylistaron Halpa-Aitta kertoo 48 vuotta toimineen Halpa-Aitan ja sen perustajan Sinikka Hautamäen tarinan. Musiikillinen lyhytdokumentti Markku Ketola tekee kunniaa ylistarolaisen urkutaiteilijan Markku Ketolan elämälle.

– Pyrimme tekemään elokuvafestivaalia, jollaista muualla ei järjestetä. Paikalliset elokuvat ovat perinteisesti olleet festivaalin katsotuimpia, festivaalijohtaja Anssi Luoma sanoo.

Kotimaan ennakkoensi-iltana esitetään elokuvien katsomisesta ja kokemisesta kertova Tunteiden temppelet. Ohjaaja Jouko Aaltonen saapuu festivaalille alustamaan filmin.

Filmiä ja valoa -festivaalin uutuus on elokuvamusiikin konsertti. Yleisön toivomia filmisävelmiä esittävät pianisti Raili Peltonen, huilisti Maria Basis ja sellisti Jussi Peltonen.

– Muitakin vieraita ja ensi-iltoja on luvassa, mutta ne varmistuvat myöhemmin. Aiempien vuosin tapaan tapahtumassa esitetään 12–13 elokuvaa, Luoma lupaa.

Ylistaron Halpa-Aitta -dokumentin on käsikirjoittanut ja ohjannut Anssi Luoma. Luoman mukaan aihe oli otollinen dokumentille. Useasta maakunnasta asiakkaita houkutteleva Halpa-

Aitta on osa maakunnan yrittäjyyden historiaa.

– Maaseudun kauppiaiden tarinaa ei ole monesti kerrottu elävin kuvin. Halpa-Aitalla on ollut vuosikymmenten varrella niin paljon asiakkaita, että melkein kaikilla on jokin mielikuva Sinikasta ja hänen kaupastaan, Luoma sanoo.

Kesän ja syksyn aikana kuvatun noin 45-minuuttisen dokumentin on kuvannut Mika Koivusalo. Dokumentissa kuullaan Sinikka Hautamäen ja kaupasta nykyään vastaavan Jaana Hautamäen lisäksi muun muassa Halpa-Aitan entisiä ja nykyisiä myyjiä sekä asiakkaita.

Pohjanmaan univormu on ensimmäinen jussipaidan historiaan pureutuva dokumentti. Siinä ääneen pääsee joukko salmiakkikuosin brändiinsä valjastaneita pohjalaisia.

– Olemme haastatelleet muun muassa Pöyrööt-sarjakuvan tekijöitä, Duudsoneita, Elonkerjuun jäseniä ja Juha Mietoa, dokumentin kolmihenkiiseen työryhmään kuuluva Tytti Kuusinen kertoo.

Dokumentin historiaosuus pohjautuu jussipaidasta väitöskirjan tehneet Marketta Luutosen tutkimuksiin. Myös jussipaidan kiisteltyä varhaishistoriaa valotetaan dokumentissa.

Kolmas festivaalin dokumenttiensi-ilta nostaa esiin musiikille eläneen urkutaiteilija Markku Ketolan.

Kansainvälisesti tunnettu Ketola ehti pitää yli neljäsataa konserttia ympäri maailmaa.

– Suomessa ei ollut ketään vastaavaa eikä ole edelleenkään Kalevi Kiviniemeä lukuun ottamatta, sanoo dokumentin ohjannut Mika Koivusalo.

Ylistarosta kotoisin ollut Markku Ketola hukkui vuonna 1985 Välimereen konserttimatkallaan. Hän oli 40-vuotias.

Filmiä ja valoa -festivaali Ylistarossa Matin-Tuvassa 20.–22. marraskuuta.